

ประกาศสถาปนาสมณศักดิ์

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรรามาธิบดี
จักรีนฤเบดินทร สยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร

มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ประกาศว่า โดยที่ทรง
พระราชดำริว่า พระสงฆ์ซึ่งดำรงในสมณคุณ มีอุปการะยิ่งแก่การพระศาสนาสมควร
จะได้เลื่อนอิสริยฐานันดรในสมณศักดิ์สูงขึ้น มีอยู่ บัดนี้ จวบกาลมหามงคลสมัย
เฉลิมพระชนมพรรษา ควรจะสถาปนาอิสริยยศพระสงฆ์ขึ้นไว้ เพื่อจักได้บริหารพระ
ศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองสถาพรสืบไป

จึงทรงพระราชดำริว่า พระธรรมบัญญัติอาจารย์ เป็นพระเถระผู้เจริญในสมณคุณ
ยินดีในเนกขัมมปฏิบัติ สมบูรณ์ด้วยศีลาจารวัตร รัตตัญญูมหาเถรกรรมธรรม
มั่นคงตลอดมาช้านาน ได้ประกอบกรณียกิจเป็นหิตานุหิตประโยชน์แก่พุทธจักรและ
อาณาจักรอย่างไพศาล ดังความพิสดารปรากฏในประกาศสถาปนาเป็นที่พระราชาคณะ
เจ้าคณะรอง เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐ แล้วนั้น

ครั้นต่อมา พระธรรมปัญญาจารย์ ยิ่งเจริญด้วยอุตสาหวิริยาธิคุณมิได้ทอดย
สามารถประกอบพุทธศาสนกิจให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยลำดับกล่าวคือ ในการ
บริหาร ยังคงดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม เป็นกรรมการ
มหามกุฏราชวิทยาลัย ฝ่ายบรรพชิต ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๘๔ เป็นกรรมการคณะ
ธรรมยุต มาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๖ เป็นกรรมการหาทุนในโครงการพัฒนาภูมิ
ขององค์การสหประชาชาติ ต่อเนื่องมาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๕๑๓ เป็นประธานด้าน
สาธารณูปการจัดสร้างวัด สร้างอุโบสถ และสร้างพระพุทธรูปประธานมอบให้แก่วัด
ที่ขาดแคลนในจังหวัดต่างๆ หลายแห่ง ส่วนในพระอาราม ได้ควบคุมดูแล ระวังรักษา
ตลอดจนบูรณปฏิสังขรณ์และสร้างถาวรวัตถุสิ่งก่อสร้างให้อยู่ในสภาพมั่นคงถาวร
และสะอาดเรียบร้อย แจ่มใสดีขึ้นเสมอ ทั้งที่เป็นเสนาสนะ โรงเรียนพระปริยัติธรรม
ซึ่งประกอบด้วยห้องสมุด ห้องประชุม ห้องพักครูอาจารย์และสังฆเสนาสนะแบบ
ใหม่อันเป็นสัปปายะ แก่พระภิกษุสามเณรในการบำเพ็ญเนกขัมมปฏิบัติในการปกครอง
ได้ดูแลและรับภาระหน้าที่สำคัญเกี่ยวกับการบริหารหมู่คณะและคณะสงฆ์ส่วนรวม
ให้เกิดศรัทธาประสาทะและสัมมาทิฐิในทางพระพุทธศาสนา ในการศึกษาอบรม
พระธรรมปัญญาจารย์ ซึ่งได้ศึกษาแตกฉานในมจรปริวรรตน์และอรรถธรรมวินัย
และรอบรู้ในวิชาโหราศาสตร์ทั้งเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในพิธีกรรมต่างๆ ยังคงใฝ่การ
ศึกษาหาความรู้จากวิทยาการใหม่ๆ และได้นำความรู้จากการศึกษามาใช้ให้เกิด
ความเจริญแก่พุทธจักรและอาณาจักรได้อย่างเหมาะสม พระธรรมปัญญาจารย์ ได้
เอาใจใส่ทะนุบำรุงส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรมของพระภิกษุสามเณร ในสำนัก
เรียนวัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมาราม ให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น เป็นผลให้มีพระภิกษุ
สามเณรในสำนักเรียนสามารถสอบไล่ได้เปรียญธรรมเป็นจำนวนมาก นับว่า พระ

พระธรรมปัญญาจารย์ มีปรีชาสามารถในการปกครองพระอารามหลวงที่มีความสำคัญได้เป็นอย่างดี สมพระราชประสงค์ ในการเผยแผ่พระศาสนา พระธรรมปัญญาจารย์ได้เทศนาสั่งสอนประชาชนให้เกิดศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา และแนะนำธรรมให้ไปใช้เป็นหลักการดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังได้รับการจัดส่งพระเปรียญ พระนักธรรม พระฐานานุกรมที่มีความรู้ความสามารถ ไปเป็นครูอาจารย์สอนธรรมและบาลี ตลอดทั้งนำแบบแผนและขนบธรรมเนียมอันดีงามของวัด ไปเผยแผ่ให้ปรากฏเป็นตัวอย่างที่ดีในสำนักเรียนต่างๆ ของวัดในต่างจังหวัด มาตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๘๐ ในด้านสาธารณูปการ พระธรรมปัญญาจารย์ ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะแห่งมวลพุทธบริษัท ได้เป็นกำลังสำคัญนำพุทธบริษัทสร้างวัด สร้างอุโบสถ สร้างพระพุทธรูปประธาน และจัดสร้างสาธารณูปโภคในชนบทห่างไกลเป็นอันมาก นอกจากนี้ได้รับสนองพระราชภาระไปก่อสร้างวัดเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จนสำเร็จเรียบร้อยแล้ว ยังได้ดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุเสนาสนะปรากฏเป็นสำคัญที่ วัดพรหมรังษี อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี วัดนาบุญเฉลิมราชมานุ์ บางกระดี่ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี วัดทรงธรรม อำเภอเขาชัยยอด จังหวัดเพชรบุรี วัดวชิราลงกรณวราราม อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา วัดอมรินทร์าราม อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี วัดไตรรัตนาราม อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์ วัดศาลโคดม อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี วัดชายทุ่ง วัดโคกโคเฒ่า และวัดบางกุ้ง อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี และได้จัดสร้างโรงพยาบาลพระธรรมปัญญาจารย์ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี มอบให้แก่ทางราชการ

สรรพกรณียกิจที่ พระธรรมปัญญาจารย์ ได้ปฏิบัติบำเพ็ญมาโดยตลอดย่อมเป็นผลดีแก่พระศาสนา ประเทศชาติและประชาชน จึงนับว่า พระธรรมปัญญาจารย์

เป็นผู้เจริญด้วยพระยาอายุกาล รัตตัญญูมหาเถรกรรมธรรม มั่นคงอยู่ในพรหมจรรย์ เนกขัมมปฏิบัติ มีวัตรจริยาน่าเลื่อมใส เป็นหลักอยู่ในคณะสงฆ์รูปหนึ่ง เป็นที่ปรากฏ แก่มวลพุทธบริษัทและทางราชการ เป็นที่เคารพสักการแห่งพุทธมามกชนโดยทั่วไป สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณฐานันดรที่สมเด็จพระราชาคณะสืบไป

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดสถาปนา พระธรรมปัญญาจารย์ ขึ้นเป็นสมเด็จพระราชาคณะ มีราชทินนามตามที่จารึกในสุพรรณบัฏว่า สมเด็จพระมหาวิรวงศ์ จาดรงคประธานวิสุต พุทธกิจโจปการวัฒนานุกาโร คัมภีรญาโณภาสราชโหราธิบดี ศรีธรรมวิสุทธิอุปวิกาสวรางกูร ไพบูลปาพจนวราตงกรณ์ ธรรมยุดติกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี อรัณยวาสี สถิต ณ วัดราชประดิษฐสถิตมหาสีมารามราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๑๐ รูป คือ พระครูปลัดสัมพิพัฒน์ วิริยาจารย์ สุนทรธรรมปฏิภาณนายก ปิฎกธรรมรักจิต ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูวิมลสรสิทธิ์ พระครูคู่สวด ๑ พระครูสิทธิสุตรคุณ พระครูคู่สวด ๑ พระครูบรรณวัตร พระครูรองคู่สวด ๑ พระครูพัทธกิจ พระครูรองคู่สวด ๑ พระครูสังฆบริคุต ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูใบฎีกา ๑

อนึ่ง ทรงพระราชดำริว่า พระธรรมรัชชมนี เป็นพระเถระผู้เจริญในสมณคุณ วิบุลปรัชญาณ ได้ศึกษาแตกฉานในมครปรีวรัตนและอรรถธรรมวินัยสามารถสอบไล่ได้สำเร็จภูมิเปรียญธรรม ๕ ประโยค น.ธ.เอก และศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้รับคุณูปกัณฑ์ทางด้านสาขาปรัชญา ทรงพระกรุณาโปรดให้เป็นพระราชาคณะที่ พระกิตติสารมุนี แล้วโปรดให้เลื่อนเป็นชั้นราชที่ พระราชกวี เป็นชั้นเทพที่ พระเทพโมลี และชั้นธรรมที่ พระธรรมรัชมนี โดยลำดับ ได้รับการพระพุทธานุภาพ และสังวรรักษา สมณวัตรระเบียบปฏิบัติประเพณีราชการได้เรียบร้อยเป็นอย่างดี มีอุตสาหกรรมวิชาการ

ประกอบพุทธศาสนิก เป็นหิตานุหิตประโยชน์แก่พุทธจักรและอาณาจักรโดย
 อเนกประการ กล่าวคือ ในด้านการบริหารและปกครองคณะสงฆ์ ได้เป็นเลขานุการ
 สังฆมนตรีว่าการองค์การเผยแผ่และสั่งการแทนสังฆนายก เป็นเลขานุการสังฆนายก
 เป็นเลขานุการสมเด็จพระสังฆราช วัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นรองประธานกรรมการ
 มูลนิธิส่งเสริมกิจการศาสนาและมนุษยธรรม เป็นอธิการบดีสภาการศึกษามหามกุฏ
 ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยพระพุทธศาสนา เป็นกรรมการอบรมพระธรรมทูตต่างประเทศ
 ฝ่ายธรรมยุต เป็นอนุกรรมการศูนย์ควบคุมการไปต่างประเทศสำหรับพระภิกษุสามเณร
 เป็นกรรมการเถรสมาคมคณะธรรมยุต เป็นกรรมการคณะธรรมยุต เป็นผู้อำนวยการ
 มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ เป็นประธานมูลนิธิสงเคราะห์คนเป็นโรคเรื้อน เป็น
 ประธานกรรมการมูลนิธิธัมมสิริ เป็นกรรมการมูลนิธิมหาวชิรราชวิทยาลัย
 เป็นกรรมการมูลนิธิสิรินธร เป็นกรรมการมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย เป็นกรรมการ
 มูลนิธิสมเด็จพระสังฆราช อุฏฐายีมหาเถระ เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นกรรมการ
 ตรวจธรรมสนามหลวง เป็นเจ้าอาวาสวัดมกุฏกษัตริยาราม และพระอุปัชฌาย์ ตั้งแต่
 พุทธศักราช ๒๕๑๗ ถึงปัจจุบัน ได้สนับสนุนส่งเสริมการศึกษาพระปริยัติธรรม
 เป็นอย่างดี เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมมาโดยลำดับ และเมื่อเป็นเจ้าสำนักเรียน
 วัดมกุฏกษัตริยาราม ก็ยังคงให้การสั่งสอนอบรมในฐานะครูตลอดมาถึงปัจจุบัน ได้
 ริเริ่มจัดตั้งและเป็นผู้จัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา “วชิรมกุฏ”
 วัดมกุฏกษัตริยาราม สนองพระดำริสมเด็จพระสังฆราช (จวน อุฏฐายีมหาเถระ)
 เป็นประธานเปิดสอบบาลีสนามหลวง ณ สนามสอบวัดมกุฏกษัตริยาราม เป็นประธาน
 เปิดสอบธรรมและบาลีสนามหลวง ณ สนามสอบวัดชูจิตธรรมาราม อำเภอวังน้อย
 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของสำนักเรียนวัดมกุฏกษัตริยาราม

ด้านการศึกษาของกุลบุตร กุลธิดา ได้สนับสนุนและเป็นผู้อุปถัมภ์โรงเรียนวัด
 มกุฏกษัตริยาราม สังกัดกรุงเทพมหานคร โรงเรียนมัธยมวัดมกุฏกษัตริย์ สังกัดกรม
 สามัญศึกษา โรงเรียนรัชมังคลาภิเษก ระดับประถมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี
 และโรงเรียนรัชมังคลาภิเษก ระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๓ อำเภอสาคู จังหวัด
 ชลบุรี ด้านงานสาธารณูปการได้บูรณปฏิสังขรณ์และก่อสร้างถาวรวัตถุเพิ่มเติมใน
 พระอารามให้มีความงดงาม เป็นที่ชื่นชมอยู่เสมอ ส่วนภายนอก ได้ดำเนินการก่อสร้าง
 ศาสนวัตถุประกอบด้วยอุโบสถ อาคารเรียน อาคารที่พักอาศัย หอประชุม ที่มณฑล
 รัตนราชวิทยาลัย (วัดจุฬาราม) ตำบลสนับทึบ อำเภอลำลูกกา จังหวัด
 พระนครศรีอยุธยา รวม ๕๐ หลัง จัดสร้างศาลาการเปรียญและเสนาสนะที่สำคัญ
 ปฏิบัติธรรม “มกุฏคีรีวัน” ตำบลโป่งตาลอง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
 จำนวน ๒๕ หลัง ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ได้เทศนาสั่งสอนประชาชนให้
 เกิดความเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาในวันธรรมสวนะเป็นประจำ เป็นพระธรรมกถึก
 แสดงพระธรรมเทศนาทางสถานีวิทยุกระจายเสียงและสถานีโทรทัศน์ในโอกาสต่าง ๆ
 ได้ขยายการศึกษาพระปริยัติธรรมไปยังมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ตำบลสนับทึบ
 อำเภอลำลูกกา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามพระดำริของสมเด็จพระสังฆราช (จวน
 อุฏฐายีมหาเถระ) และวัดไผ่ดำ ตำบลทองเอน อำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี
 ได้ร่วมริเริ่มก่อตั้งวัดญาณรังษี ที่รัฐเวอร์จิเนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา นอกจากนั้น
 ได้เดินทางไปศึกษาการพระศาสนาในประเทศสาธารณรัฐอินเดีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐ
 เกาหลี สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม สาธารณรัฐฝรั่งเศส ราชอาณาจักรเคนยา
 ราชอาณาจักรนอร์เวย์ สาธารณรัฐอินโดนีเซีย ไต้หวัน รวมทั้งฮ่องกง และเดินทางไป
 ไปร่วมประชุมสงฆ์คณะธรรมยุตที่ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประจำปี

สรรพคุณยักยักที่ พระธรรมรัชมนี ได้ปฏิบัติบำเพ็ญมาโดยตลอดย่อมปรากฏเป็นผลดีและเจริญก้าวหน้าแก่พุทธจักรและอาณาจักรดังพรรณนามา นับว่าเป็นผู้เจริญด้วยคุณธรรม วิชาสามารถ มีปรีชาฉลาดในการบริหารพระศาสนา สมบูรณ์ด้วยอาตมทิศและปรหิตจรรยาปรากฏอยู่แล้ว บัดนี้ พระธรรมรัชมนี ก็เจริญด้วยวรมหายุคกาล รัตตัญญูเถรกรรมธรรม มั่นคงอยู่ในเนกขัมมปฏิบัติ เป็นอจลพรหมจริยาภีรัตมีวัตรจริยาเป็นที่น่าเลื่อมใส สมควรยกย่องให้ดำรงในสมณฐานันดรสูงขึ้น

จึงมีพระบรมราชโองการโปรดสถาปนา พระธรรมรัชมนี ขึ้นเป็นพระราชาคณะเจ้าคณะรอง มีราชทินนามตามที่จารึกในหิรัญบัฏว่า พระธรรมปัญญาจารย์ ไพศาลสังฆวิยาธิการิ อุตฺตฺยิวรังกุรสังฆวิสุทธิ พุทธบริษัทอรอดธรรมปสาทร สุนทรศีลขันธสมาจารสุทธิ ธรรมยุตติกคณิสสร บวรสังฆาราม คามวาสี สถิต ณ วัดมกุฏกษัตริยาราม ราชวรวิหาร พระอารามหลวง มีฐานานุศักดิ์ตั้งฐานานุกรมได้ ๘ รูป คือ พระครูปลัดสุวัฒนปัญญาคุณ วิบุลคณาภรณ์ ธรรมวินยสุนทร สังฆานุนายก ๑ พระครูวินัยธร ๑ พระครูธรรมธร ๑ พระครูพุทธพจนประกาศ พระครูคู่สวด ๑ พระครูธรรมศาสนโฆสิต พระครูคู่สวด ๑ พระครูสังฆกิจจาทร ๑ พระครูสมุห์ ๑ พระครูโฆฎีกา ๑

ขออาราธนาพระคุณผู้ได้รับพระราชทานเลื่อนสมณฐานันดรเพิ่มอิสริยยศในครั้งนี้ จงรับธุระพระพุทธานุภาพ เป็นภาระสั่งสอน ช่วยระงับอธิกรณ์และอนุเคราะห์พระภิกษุสามเณรในคณะและในพระอาราม ตามสมควรแก่กำลังและอิสริยยศซึ่งพระราชทานนี้ และจงเจริญอายุ วรรณ สุข พล ปฏิภาณ คุณสารสิริสวัสดิ์ จิรัฏฐิติ วิรุพหิไพบุลย์ ในพระพุทธานุภาพเทอญ

ประกาศ ณ วันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๖ เป็นปีที่ ๕๘ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี